

JÜRI SARI
09.10.2013

1. Piltidel kujutatud kirjanik (1922-2007) leidis, et tema hoolitsetud välimus ei vasta 1960. aastate vaimule ja pärsib tema teoste müügiedu. Kogenud turundusnimesena otsustas ta läbida stiilimuutuse ja lõi endale „kõrgharitud hulguse“ imago.

Kellest on jutt?

2. **Milliste nimede all on** tänapäeval tuntud isikud, kellele autor plaanis algselt nimeks panna Sheridan Hope ja Ormond Sacker?

3. Piltidel on kujutatud kaht USA näitlejat, kes ei kannu mitte ainult sama eesnime vaid on üldse väga sarnased. Vasakpoolse näitleja (s. 1973) rollid ei ole eriti tuntud (nt peaosa filmis "27 Dresses", kõrvalosa teleseriaalis "30 Rock" ja kõrvalosa hiljuti Eesti kinodes näidatud filmis "2 Guns"). Pigem äratav tähelepanu tema suur sarnasus hoopis kuulsama, parempoolse pildil kujutatud USA näitlejaga. Parempoolse näitleja (s. 1978) viimased suuremad filmid Eesti kinodes olid "Oz the Great and Powerful" ja "This is the End". **Kes on need näitlejad?**

4. 1. juulil 1879 alustas ameeriklane Charles Taze Russell ühe ajakirja väljaandmist, mis on praeguseks hetkeks üks maailma enimtrükitud ajakirju – keskmine tiraaž on 45 miljonit eksemplari kuus. **Mis nime kannab see ajakiri?**

5. Kuulete balleti "Gajane" kuulsaimat pala. Seda rütmikat ja haaravat meloodiat on palju kaverdatud ja kasutatud ka filmikunstis.

Kes on helilooja?

6. Pildil on kujutatud 23 kuu vanune Francois, kuupäevaks on 17. oktoober 1893. **Mis on poisi perekonnanimi?** Poisiga sama perekonnanime kandvale isale tõidki kuulsuse seda tüüpi fotod.

7. Eesti Liiklusregistris arvel olevatest sõidukitest on vanim üks 1919. aastal valminud mootorratas, mis kannab mudelinime Powerplus. Selle valmistanud ettevõtte tegutses aastatel 1901-1953 ning oli enne I maailmasõda maailma suurim mootorrattatootja. Sõja ajal läks aga pea kogu toodang sõjaväele ja nii haaras turuliidri positsiooni endale Harley-Davidson. **Milline mootorrattatootja?**

8. **Millisest 1997. aasta Andrew Niccoli filmist pärineb see kaader?** Film kujutab ulmelist tulevikumaailma, kus inimese geenikomplekt määrab tema staatuse ühiskonnas. Peategelaseks on tänapäevases mõttes tavalise geenikomplektiga Vincent (Ethan Hawke), kellele annab oma identiteedi õnnetuse tagajärjel ratastooli jäänud Jerome (Jude Law). Tänu sellele loodab Vincent täita oma ammuse unistuse ja lennata kosmosesse. Ühtlasi tekib tal suhe kõrgemasse geneetilisse klassi kuuluva Irenega (Uma Thurman). Lähtuvalt filmi sisust on filmi pealkirjas kasutatud ainult geneetilises koodis esinevaid tähti.

9. Igal aastal kogunevad Austrias Wörthersee järve ääres ühe automargi austajad. 1981. aastal alguse saanud ühe erimudeli omanike kokkutulek on kasvanud massiürituseks, kus viimastel aastatel on kohal ka tootja ametlikud esindajad ja esitletakse uusi mudeleid. **Mis automargiga on tegu?**

10. Saksa firma BASF on üks maailma suurimaid keemiaettevõtteid. Firma nimes tähistab B asukohta Badenis ja F tehast (Fabrik). Vahepealsed tähed tulenevad aga kahe algusaegadel põhilise toote esitähedest. Üks neist oli laialt kasutusel tööstuses värvide valmistamisel, teist kasutatakse tihti kodumajapidamises. **Mis tooteid tähistavad A ja S?**

11. Belgia poliitik Mario Verstraete võitles Belgia Senatis aastaid ühe seaduse eest. Kui uus seadus lõpuks 2002. aastal jõustus, oli poliitik ise esimene inimene riigis, kes 30. septembril (seitse päeva peale jõustumist) seadusest lähtuvat võimalust kasutas. **Mis selle seadusega Belgias legaliseeriti?**

12. Kokku on neid 130, nimedeks on näiteks Kraavikrõll, Rabarüplik, Männimudila. Valimiste eel saavad nad meedias üsna suurt kajastust. **Kelle või millega on tegu?** Olge vastuse kirjutamisel võimalikult täpsed.

13. Seda keelt kõnelevad umbes 130 miljonit inimest, kaardil on punasega piiritletud piirkond, kus elab küsitavat keelt emakeelena kõnelev rahvas. Valdavalt elavad selle keele kõnelejad sama nime kandvas regioonis Pakistanis (levinuim keel riigis) ja Indias (levikult 11. keel). Aga keele kõnelejaid on päris palju ka Ühendkuningriikides ja Kanadas (mõlemas 3. keel). Indoaaria keelte seas on tegu ainsa tonaalse keelega (st tähendus sõltub heli kõrgusest). Keele kultuurilist tähtsust on aidanud tõsta Bollywoodi filmid, millesse on aja jooksul aina enam kaasatud küsitava keele sõnavara ja küsitavas keeles lauldavaid laule. **Mis keel?**

14. Kollase meedia jaoks oli üks selle suve tähtsündmus prints Williami ja hertsoginna Katherine'i poja George'i sünd. **Kelle ette asetus George troonipärimise järjekorras?**

15. See poliitik oli raadiojaama Sky+ Hommikuprogrammi kuulajaküsitluses „Kumb on näost ausam“ poliitikute arvestuses alistamatu, jäädes alla alles siis, kui mängu toodi muud kuulsused (antud juhul Birgit Öigemeel). Tegu on Reformierakonda kuuluva praeguse Riigikogu liikmega (alates 2011. aastast). Lisaks poliitikale on ta tuntust kogunud ajakirjanikuna. Tema tõlgitud on ka näiteks kultussarja „Metsik roos“ esimesed osad. **Kes?**

16. See Pärnu poksiklubi asutati aastal 2004 heategevusliku asutusena, mis pakkus 10-14 aastastele noortele tasuta treeninguid. Äriregistrist kustutati vastav MTÜ 2012. aastal, tegevust jätkati Power Fight nime all.

Just selle klubi teeneks loetakse Pärnule „peksupealinna“ tiitli toomist.

Mis oli selle poksiklubi nimi?

17. **Millise kaardimängudest tuttava terminiga** tähistatakse rallikrossis täiendavat rajaosa, mida iga võistleja peab läbima ainult ühe korra, enda poolt vabalt valitud ringil?

18. Leedu korvpallimeeskond jõudis sel aastal viiendat korda EM finaali. 1937 aastal Lätis ja 1939 kodus Leedus tuldi ka Euroopa meistriteks.

Millistes riikides mängiti aga ülejäänud kaks finaali, kus kaotati Jugoslaaviale ja 8 aastat hiljem võideti Hispaaniat?

19. Pildil on kujutatud ühte maiustust. Analoogilisi pähkleid ja ohtralt mett (või siirupit) sisaldavaid küpsetisi on muidugi palju. Küsitava iseloomulikumaks koostisosaks on peenikeseks ribastatud filotainas. See araabiamaadest pärinev maiustus on sarnaste nimedega tuntud nii Türgis, Kreekas, Egiptuses kui ka Palestiinas. **Mis on selle maiustuse nimi?**

20. Üks maailma parimaid eriüksuseid on Saksa liidupolitsei koosseisus olev GSG 9, mis loodi pärast 1972. aasta Müncheni pantvangikriisi. Alguses oli üksus aga hoopis ühe teise asutuse koosseisus (pildil on kujutatud selle asutuse embleem).

Millise asutuse alluvuses alustas GSG 9 oma tegevust?

Sellenimeline asutus oli olemas ka Eestis, kuid nüüd eksisteerib vastava osakonnana, sest liideti teise ameti koosseisu 2010. aastal. Saksamaal toimus analoogiline liitmine 2005. aastal.

21. **Mis nime kannab see lõvilõuga meenutav Eestis kasvav lill** (lad. k. *Linaria vulgaris*)?

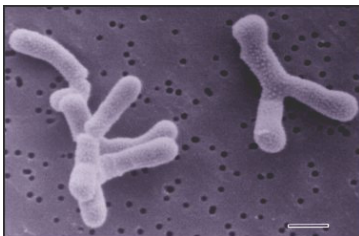
Eestikeelne nimetus on inspireeritud pikkadest kaarjatest jätketest õie all ja sisaldab veel ka ühe linnu nime. Mõelge vastuse kirjutamisel hoolega järele, Eestis on teisigi sarnase nimega taimi, mis sisaldavad erinevaid linnunimesid.

22. Teiste nimedega ka kastmõrra ja seisevnoodana tuntud kalapüügivahend leiutati 19. sajandil Jaapanis. Meie maile jõudis vahend eelmise sajandi algus Kaug-Idas elanud eestlaste kaudu. Kaasa võeti ka püügivahendi jaapanikeelne nimetus, mis on andnud nime ka püügil kasutatavale paadile.

Millise jaapanipärase nime all tuntakse kastmõrda?

23. Sarnaselt laktobatsillidele on selle bakteriperekonna esindajad laialt kasutuses probiootikuna ja moodustavad osa meie normaalsest mikrofloorast. Eriti palju on neid imikute seedekulgla mikroflooras (90%), vananedes nende hulk inimese kehas väheneb. Sageli on selle bakteriperekonna esindajad hargneva kujuga ja meenutavad seetõttu hieroglüüfe (vaata pilti). Ka Activia jogurtites kasutatakse ActiRegularis® kuulub just sellesse bakteriperekonda. **Milline bakteriperekond?**

24. Selle aasta juunis eemaldati saksa sõnastikest seni pikim sõna – *Rindfleischetikettierungsüberwachungsaufgabenübertragungsgesetz*. Kui tavaliselt selliseid moodustisi sõnastikke ei lisata, siis antud juhul oli tegu õigusakti nimega. 1999. aastal vastuvõetud seaduse tühistamisega loeti ka sõna käibelt eemaldatuks. **Mille tõkestamiseks sellise nimega seadus vastu võeti?**

25. Paljudes tervisetoodetes sisaldub koostisaine nimega psüllium. Seda valmistatakse taimeperekonna *Plantago* erinevate liikide seemnetest. See taimeperekond on Eestis tavaline, esineb kuivades ja valgusküllastes kasvukohtades ning kannatab hästi tallamist.

Sama nime kannab ka ühe riigiasutuse perioodiline väljaanne.

Mis on selle taimeperekonna nimi?

26. 2013. aastal selgus, et LIDAR-mõõtmiste järgi võib meie kõrgeim tipp, Suur Munamägi olla tegelikult meetrijagu lühem, kui seni arvatud. Samade mõõtmiste järgi lisandus aga Eesti 20 kõrgema tipu hulka Viinamäe kõrvalt metsast üks 280,6 meetri kõrgune mägi, mille nimi on pigem tuttav kultuurivaldkonnast.

Mis on selle mäe nimi?

27. **Mis mõis?** See mõis asub Tartumaal Nõo vallas. 13. sajandil kuulus see Löwenwoldede suguvõsale, 17. sajandist Knorringi suguvõsale. Mõisa peahoone hävis II Maailmasõjas, küll aga on vaatamisväärsed restaureeritud kärneri maja (pildil) ja vana lõvikujudega kaunistatud mõisapark. Küsitav nimi on väga tuttav ka ulmefilmiklassika austajatele.

28. Mats Traadi romaaniseeriat "Minge üles mägedele" võrreldakse sageli Tammsaare "Tõe ja õigusega". Kui Tammsaare kirjutas kuulsaks Vargamäe, siis **mis nime kannab Traadi romaanides kujutatud talu?**

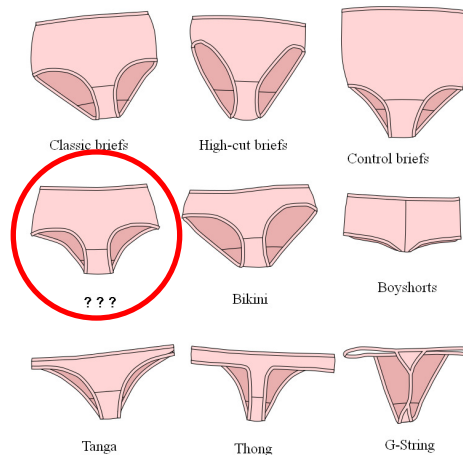
29. **Mis on Mihkel Kärnase eesnimi?** Täpsustuseks: küsime tema kõige eesmist eesnime, mitte teisel kohal asuvat, millega on ta piirdunud avalikkuse ees.

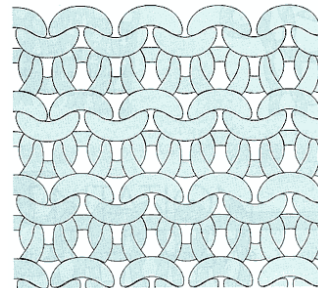
30. **Mis bänd?** Tegemine on rokkbändiga, mis loodi 2007. aastal Pärnus. Meediatähelepänu on bänd ärratanud ühelt poolt hotellides märatsemisega, aga ka huvitava müügistrateegiaga. Nimelt müüvad bändi liikmed albumit kaubanduskeskuste ees: seda nii Eestis kui ka Euroopa tuuri ajal. Sel aastal ilmus nende uus album "The Sick Letter", kuulete lugu eelmiselt albumilt "Jackal". Bändi koosseisus on: Argo Ollep – solist, Andre Kaldas – scream, Kari Kärner – rütmikitarrist, Aleks Ohaka – soolokitarrist, Joonas Uus – basskitarrist, Andres Arens – trummar

31. Ilmselt ei vaja tutvustamist, mis riide-
esemed on stringid. Kuid lisaks neile on veel
palju erinevaid naiste püksikute tüüpe.

Kuidas nimetatakse pildil ringiga esile
tõstetut, mille iseloomulikuks omaduseks on
suhteliselt madal, ümber puusade käiv
värvel. Eestikeelset nime küsitaval ei ole,
kasutatakse inglisekeelset nimetust. Enam
on tuntud sama nime kandev subkultuur.

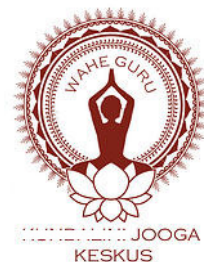

32. Pildil on üks lihtsamini kootavaid kudesid, kus töö
samal küljel vahetuvad parem- ja pahempidised
kootud read. **Kuidas on selle koe nimetus?**
Vihjeks: nimetus kõlab pigem nagu anatoomiaatermin,
sest viib mõtted oftalmoloogiale ja algloomadele (eriti
hõimkond *Ciliata*).

33. **Mis ühikutega tähistatakse kanga kiu paksust?** Küsitav ühik näitab
9000 meetri kangakiu massi grammides. Tavaelus kohtab seda ühikut
eelkõige sukki ja sukkpükse ostes. Näiteks 10 ühiku korral on tegu väga
õhukeste, läbipaistvate sukkpükstega, 50 ühiku puhul on tegu väga paksude
sukkpükstega, mis sobivad talviseks kandmiseks. Ühiku nimi tuleneb
keskaegse prantsuse mündi nimest (9000 meetrit siidikiudu kaalus
samapalju kui münt). Aga kasutatakse pigem kolmetähelist lühendit.

34. **Mis jooga?** Seda hakkas 1960-tel populariseerima
Harbhajan Singh Yogi, kes asutas "3HO" ehk "Healthy,
Happy, Holy Organization". Selle jooga alaliigi keskseks
eesmärgiks on suurendatud teadlikkus oma kehast.
Seda joogatüüpi arendatakse ka Eestis, pildil on vastava
keskuse "Wahe Guru" logo.
Asendades küsitava jooga nimes viimase tähe saate ühe
Eesti asula.

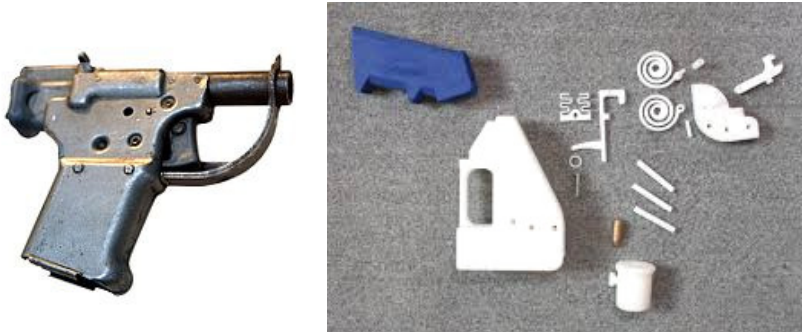
35. See keskkonnasäästliku moega seotud termin tähendab äraviskamisele
kuuluvast materjalist või esemest uue ja väärtuslikuma toote loomist.
Termini loomisel on vastandutud taaskasutusele, mille puhul asjad kaotavad
oma väärtust (*second hand*) või valmis materjal lõhutakse ära uue materjali
saamiseks (pudelid → fliis). Eesti disaineritest on tuntud selle suuna esindaja
Reet Aus. Õigeks vastuseks loeme nii ingliskeelse termini kui ka kohmakama
eestikeelse tõlke.

36. On üldteada, et ZAZ-965 „maanteemuhi“ kerekuju pärineb Itaaliast, kus auto kandis nime Fiat 600. Samas oli õhkjahutusega mootor laenatud hoopis ühe tuntud mootoritootja amfiibsõidukilt. **Mis firmalt pärineb Zaporožetsi mootor?**

37. ALICE võeti Ameerika relvajõudude poolt ametlikult kasutusele 17. jaanuaril 1973. Tema järglane, MOLLE oli olemas juba 1997, kuid leidis laiemat kasutust alles pärast 11. septembrit 2001. Eestis toodab selliseid Galvi-Linda. **Millega on tegu?**

38. 2013. aastal avaldati esimese 3D-prinditava tulirelva joonised. Relv sai endale nime II maailmasõja ajal vastupanuliikumistele mõeldud ühelasulise madalakvaliteedilise püstoli järgi (vasakul).

Mis nime kannab esimene prinditav püstol?

39. Pildil nähtavad ulmelise välimusega tuletõrjeautod Panther 6x6 paiknevad alates sellest aastast Ämari lennuväljal. Autod tarninud Austria firma asutati 1866, tänasel päeval on tegu ühe maailma suurima tuletõrjetehnika valmistajaga.

Mis firma selliseid masinaid toodab?

40. Orkaanid kannavad peamiselt naisennimesid, aeg-ajalt satub sekka ka mõni mehenimi. Kui Atlandi troopiliste tormide nimetamisega 1950. aastal algust tehti, kasutati aga hoopis tolaeagset foneetilist tähestikku. Naisennimedega tormid tulid kolm aastat hiljem, 1953. aasta kevadsuvel.

Millist kirjandusest tuntud nime kandis esimene naisennimega troopiline torm Atlandil?

41. Alates Microsoft Office versioonist 2007 asendus Wordi senine vaikimisi font Times New Roman teise fondiga. **Kuidas on selle uue fondi nimi, milles on kirjutatud ka see küsimus?**

42. Kõllestest Kommimeistrite Ajastuseeria šokolaadid on nimetatud erinevate ajaperioodide järgi. Nii on olemas kohvimaitseline Keskaeg kui ka piprane Uusaeg. **Millise lisandiga on šokolaad Sotsialismiaeg?**

43. Pildil kujutatud Mari-Liis Männik on sündinud 20. veebruaril 1973 Tallinnas. Tema nime ja nägu on levitatud alates 2001. aastast nii televisioonis kui trükimeedias. **Kellena on ta tuntuks saanud?**

44. Sel aastal nimetas ravimite hulgimüügiga tegelev ettevõtte Tamro Baltics neile kuuluvad apteegid ümber Benu apteekideks. Tegu on mitmes Euroopa riigis esindatud apteegiketiga. **Mis oli Benu apteekide varasem nimi?**

45. Gläce nimeline firma pakub ühte luksustoodet, mille erilisteks omadusteks on kerakujulisus ja lisa-ainete puudumine. Tavalised inimesed seda toodet poest ei osta, vaid teevad ise (isegi lapsed saavad sellega hakkama).

46. Mis raamatust pärinevad need read ja kes on autor?

Hallide, teistest uuemate paneelmajadega ääristatud tänav viis neid järgmisesse mikrorajooni. Tee ääres, kus kunagi olid olnud mururibad, turritasid lumest välja kidurate, külma käes hukkunud pärnade kummituslikud read. Paarikümne sammu kaugusel paistis üle tänava uusehitise karkass, mille betoon detaile katsid raudliidete roostest pruunid veenireäljed. Mingile lõpuni laotud silikaattellistest vaheseinale oli keegi pihustiga kirjutanud "Aliens are Here!". Kirja illustreeris joonistus – suurte tühjade silmadega pirnikujulise pea piirjooned. Arvatavasti tehtud enne luikede tulekut. Prohvetlik sõnum.

Raamatu pealkiri on inspireeritud 1973. Julian Semjonivi romaanist (on ka samanimeline kultusseriaal). Raamatu autor on ajalootudeng ja Tartu Ülikooli Maleklubi esimees.

47. Kes on see Austria sportlane (s. 1978)?

Nimele vaatamata tegeleb ta talvise spordiala, nimelt mäesuusatamisega. 2006. aasta talveolümpiamängudel Torinos sai ta meeste slaalomi hõbemedali (kuld ja pronks läksid samuti austerlastele, vastavalt Benjamin Raichile ja Rainer Schönfelderile). Esimese võidu sai ta samal hooajal märtsis Shigakogens peetud MK-võistluste etapil slaalomis. Esikohta jagas ta Kalle Palanderiga.

48. Pildil olev mees elas aastatel 1898 – 1924. Selle lühikese aja jooksul jõudis ta teenida Venemaa keisririigi sõjaväes, olla Tallinna linnavolikogu liige, kaasa lüüa ELKNÜ loomises ja saada Andrus Kiviräha andmetel Ivan Orava poolt kiviga puu otsast alla visatud. ENSV nimetas tema mälestuseks lisaks sovhoosile ka küla ja külanõukogu, tänaseks on need ümber nimetatud.
Kes on pildil?

49. Pildil on üliõpilaste keskkonnaalase konverentsi logo. Üritus toimus sel aastal Pärnus ja oli järjekorras üheteistkümnnes. Traditsiooni algatas nüüdne Jõhvi kontserdimaja direktor Piia Tamm. Esimene konverents toimus 2003. aastal Vihterpalus ja sellest ajast peale on konverentsi koos artiklikonkursiga peetud igal aastal. 2009. saadi Eesti teaduse populariseerimise III preemia. **Mis nime kannab see üritus?**

50. Kes on helilooja?

VASTUSED

- 1 Kurt Vonnegut
- 2 Sherlock Holmes ja John Watson
- 3 James Marsden ja James Franco
- 4 Vahitorn (Watchtower)
- 5 Aram Hatšaturjan (teos on "Mõõkade tants")
- 6 Bertillon
- 7 Indian
- 8 GATTACA
- 9 Volkswagen
- 10 aniliin ja sooda
- 11 eutanaasia (küsitaval poliitikul oli *sclerosis multiplex*)
- 12 Tallinna lasteaiaid
- 13 pandžabi keel (Punjabi)
- 14 prints Harry
- 15 Urve Tiidus
- 16 Everlast
- 17 jokker
- 18 Kreeka ja Rootsi (Kreeka 1995 kaotati ja Rootsi 2003 võideti)
- 19 kataifi (ka kenafeh, künefe Türgis)
- 20 Piirivalve / Bundesgrenzschutz (GSG = Grenzschutzgruppe)
- 21 harilik käokannus
- 22 kakuam
- 23 bifidobakterid e. perekond *Bifidobacterium*
- 24 hullulehmatõbi
- 25 teeleht (sanimeline on Maanteeameti perioodiline väljaanne)
- 26 Kukumägi
- 27 Luke
- 28 Palanumäe
- 29 Lieven
- 30 DefRage
- 31 hipster
- 32 ripskude
- 33 den või denier (SI-süsteemis on analoog tex)
- 34 kundalini jooga, ka laya jooga (asula: Kunda linn)
- 35 *upcycling*, väärtustav taaskasutus
- 36 BMW
- 37 sõdurirakmed
- 38 Liberator
- 39 Rosenbauer
- 40 Alice
- 41 Calibri
- 42 päevalilleseemned
- 43 ID-kaardi näidisik
- 44 Apteek1
- 45 jääkuubikud (firma täisnimi: Gläce Luxury Ice Co.)
- 46 "13 talvist hetke", Kristjan Sander
- 47 Reinfried Herbst
- 48 Arnold Sommerling
- 49 TalveAkadeemia
- 50 Händel (teos on "Sarabande" Süit Nr. 4 d-moll)